

LIDEN TIDNINGEN

2021-01

Ur innehållet Häxor och påskkäringar
Isklättring
Rodelbanan i Hammarstrand

ÄR DET VÅR VÅR I ÅR?

Så skriver vi mars månad i dagboken om man har någon. Vi är nog många som aldrig har ro eller tid att bokföra och berätta om vardagen. Som tur är finns det de som håller ut och delar med sig av sina berättelser. Det ger oss möjligheten att ta del av en vardag på ett sätt som knappast vore möjligt annars. Vår ambition med Lidentidningen är, som bekant, att läsa, bland annat, ska få ta del av vår bygds lokalhistoria.

Blir våren som den brukar vara eller kommer pandemin fortfarande att dominera våra liv? De som ska vaccineras står på kö och förhoppningen är väl att livet återgår till det vanliga igen framåt sommaren. Om nu vaccinet räcker.

危机

Det kinesiska, det sägs ju att covid-19 kommer därifrån, tecknet för kris, påstås vara det samma som möjlighet. Snarare avses, enligt initierade källor, det betyda "fara" respektive "förändring" eller "avgörande ögonblick". Oavsett vilket är nog den pandemi vi nu upplever något som kommer att prägla våra liv under lång tid. Det blir nog inte som det brukar vara. Flera av oss har fått en hel del att vänja oss vid. Många

arbetar på distans och andra har förändrat sin arbets- och livssituation på annat vis. En del positivt har Coviden fört med sig, som att ett flertal slipper pendla till sina arbeten. Skönt om man trivs med det och bra för miljön!

Så har vi alla de som sliter och arbetar och definitivt inte kan göra det hemifrån! Inom sjukvården, buss och taxichaufförer, skolpersonal och poliser för att nämna några och så det där med matvarubutikerna. Den personalen sliter och jobbar för att packa matkassar åt alla oss som inte ska gå och handla i onödan och så kan man få det levererat ända fram till dörren. Vi på redaktionen blir alldeles varma i våra hjärtan över all den omtanke och serviceanda som visas.

Redaktionen önskar er alla en bra vår och en ännu bättre sommar med förhoppningen om att vi alla snart kan röra oss fritt igen så att vi kan träffa släktingar och vänner utan att behöva oro oss för att bli smittade. Och som vanligt! Ett stort tack till alla annonsörer och inte minst till våra duktiga artikelförfattare!

En glad påsk från oss på redaktionen!

Lidentidningen

Järkvisse 204
855 99 Liden
tel 0692-211 01
e-post: lidentidningen@telia.com
Utgivningsbevis: 31 116
Plusgiro 195 35 99-6
Ansvarig utgivare & redaktör:
Anders Högström
Layout: Anders Högström och Eva-Rut Lindberg
Annonser: Eva-Rut Lindberg
Tryckeri: Print 24, EU
Omslagsbild och illustrationer: Lars Gustafsson
Utgivningsområde: Indal, Liden, Holm, Bispgården och Hammarstrand.

Preliminär utgivningsplan för 2021

	Material	Utkommer
Nr 2	17 maj	17 juni
Nr 3	16 augusti	16 september
Nr 4	15 november	16 december

Vill du annonsera i Lidentidningen?
Kontakta oss då per mail eller telefon för information om mått och priser.
Lidentidningen@telia.com / 0692-211 01
Vi kan hjälpa till med utformningen annonsen.

FRED ÖQVIST ÄGARE AV CYKEL OCH BILVERKSTAN I LIDEN

När jag skrev historien om att tanka hos en Einar i Sillre lovade jag att berätta om Fred Öqvist och hur han räddade min nyårsnatt när min Volkswagen sackade ihop nere bland kurvorna i Flygge någon kilometer nedanför byn Liden.

Jag köpte denna gamla ”folkvagn” av min moster Naima Bredin. Hon var Gymnastik och Badmästare i Stockholm men emigrerade till Amerika och gifte sig med en Orgelfabrikör Bobb Hillgreen (Robert Hellgren) vars släkt var från Småland men som själv reste till det stora landet på 18/19-talet och var i bosatt i Lake Milton i Ohio. Bilen var av 1961 års modell och blå och väldigt fint underhållen. Milantalet har jag inte en susning om men en nyårsnatt vid hemfärd från dans på Skönsbergs Folkets Hus stannade bilen med en susning i fläkten och all kraft var borta. –Vad göra?

På Centralskolan i Liden var det nyårsfest, alla i byn var samlade till mat och dans och det var ett sus av fröjd till det nya året 1969. Jag hade min amor i bilen sittandes huttrande och jag själv, på den tiden utan mobil såklart, vandrade upp till Liden i kostym och lågskor. Så hörde ljuden av musik från aulan på skolan vilket gjorde att jag stegade in och vem får jag se! Jo Fred Öqvist! Mannen med verkstan i Liden! Denne man räddade min dag och ... natt. Han gjorde ett break och vi åkte och drog bilen till hans nya verkstad på Husåsen. Fred anskaffade en ny begagnad motor och monterade in den och lyckan var gjord igen efter någon vecka. Han offrade en timme av festen för mig och fixade bogsering till verkstan samt transport upp till Dacke till min mor och far där jag och min flickvän sov till nyåret var ett faktum 1969!

Gamla folkan omgjordes senare på 70 talet till isracing med porschemotor och gick som på

räls. BMV och Gordini och dylika bilar hade inte en chans! Min lilla folka blev senare ett objekt för återvinnig efter att stått parkerad på vägrenen till Oxsjö och blivit hämtad vidare mot sitt öde.

Ja det var denna historia om en gentleman i Liden! Fred Öqvist var speciell. Det är viktigt att prata med bönder på bönders vis och samma sak gällde Fred.

Anders Backlund
Dacke/ Badhusparken i Ytterån
Illustration: Anders Högström

Lidens Hembygdsförening

www.hembygd.se/lidens-hembygdsf-rening

2020 går till historien som året när i stort sett allt fick ställas in.

2021 ser tyvärr ut att bli likadant.

Vi ser gärna att du ändå löser medlemskap i föreningen. Detta gör att vi kan fortsätta vårt viktiga arbete i och för vår hembygd. När pandemin bedarrat är vi rustade med nya aktiviteter och trevligheter!

Medlemskap
Pensionär: 50 kr
Enskild: 75 kr
Familj: 125 kr

Swish: 1231898386.
BANKGIRO 5663-0163
Kom ihåg att skriva namn!

Både nya och gamla medlemmar är välkomna och du är en förutsättning för oss att hålla Vättaberget och alla byggnader i fint skick.

Tempo Liden

Måndag - fredag 10 - 19
Lördag 10 - 16
Söndag 12 - 16

Vi är ombud för

Lidenvägen 94
tel 0692 – 100 26
info@lidenslivs.se
facebook/Tempo Liden

KÖTT • SKINN • CHARK
• HÄLLA GÅRD •

WWW.HÄLLAGÅRD.SE

**Din lokala
lammleverantör**

**Besök gärna vår
gårdsbutik i Åsen**

**Jeanette & Thomas
Eriksson**

070-551 67 52

Husåsvägen 14

**Medicinsk fotvård
Fotvårdsprodukter**

Jag finns också i
Bispgården och Kälarne

Helena 070-610 64 37

**Digital
rådgivning**

Vi verkar för ditt bästa, genom
hela skogsägarlivet. Kontakta
oss så möts vi där det passar
dig, i skogen eller digitalt.

Johan Dammström
070-222 77 56

Per Sandelin
072-090 89 70

norraskog.se

**norra
skog**

ÅRETS FÖRETAGARE I LIDEN 2020 BLEV LOTTA NORBERG I SILLRE!

Motivering: "Lotta har gått från klarhet till klarhet sedan hon tog över ICA Liden 2016. Tempo blev det nya namnet och det renoverades, byggdes ut och om. Servicepunkt blev det raskt. Att inget är omöjligt har vi snabbt insett. Tillsammans med sin personal möts alla av glada tillrop."

2020 blev, som alla vet, inget vanligt år. Beslutet om årets företagare var snabbt avgjort, men hur lösa utdelningen? Alla möjligheter om en publik aktivitet såg inte ut att gå att lösa. Tiden gick och lite panik infann sig - snart nytt år med nästa företagare som vi önskade planera för. Vi kontaktade Lotta och meddelade att vi hade ett förslag att diskutera. En liten grupp från centeravdelningen bjöd in sig till Lotta i Sillre och uppvaktade henne med kaffe och tårta. Hela gruppen höll siffran 8, allt enligt covid-19 restriktionerna, och på behörigt avstånd. För övrigt har nog covid-19 begränsat en del gällande det lilla caféet vid Tempo, men det ordnar sig nog när allt återgår till det normala igen.

Lidens Centeravdelning började utnämna en aktiv företagare i bygden år 2012. "Priset" var en prinsessstårta som skulle överlämnas att dela inom familjen/företaget på den årliga paketauktionen i Sockenstugan. Ett problem var då hur den gällande företagaren skulle vara på plats.

Förra året hade Lidens centeravdelning inte möjlighet att presentera 2019 års företagare som blev Jeanette och Thomas Eriksson på Hälla gård.

Motivering "Med beslutsamhet och ihärdigt arbete har de röjt och inhägnat sin mark och även andras mark för att stoppa att det växer igen. Man har byggt nytt och renoverat för att göra det möjligt för en ständigt växande skara får och lamm. Allt detta ger ökad trivsel för ortsbor och turister. En gårdsbutik, Hälla gård där man kan köpa kött, skinn och charkprodukter. Köttet finns även till försäljning i våra lokala butiker."

Margareta Engman
Ordf. Lidens centeravdelning

Välkommen till bankkontoret i Timrå

Den 1 mars stängdes bankkontoret i Liden. Men det betyder absolut inte att vi har lämnat dig som lever och bor i bygden. Vi kommer fortsätta värna om dig som kund, precis som vanligt, trots att vi befinner oss i Timrå.

Därför vill vi påminna dig om att du är varmt välkommen att kontakta oss, med alla frågor som rör din ekonomi. Såväl stora frågor som små.

Hälsningar från hela gänget i Timrå

STRAX DAX FÖR VÄXTER!

**I år har vi det bredaste sortimentet
av frukt och bär någonsin!**

Vad sägs om 49 sorters äpplen, 10 sorters päron och närmare 20 sorters blåbärstry?

**En mångfald av
tomatplantor**

- från små kruktomater till riktiga biffar!

**Prima penséer från
egen odling!**

Mini och storblommiga i många färger.

Se vårt sortiment, öppettider, besöksadress och annan info på

bispardenstradgard.se

På vår facebookside publiceras löpande nyheter om våra växter och vad som händer på trädgården, så följ oss på @bispardenstradgard. Du kan även ringa Stefan på tfn 073-064 22 22 om du undrar över något.

Fortsätt odla ditt trädgårdsintresse!

HÄXOR OCH PÅSKKÄRRINGAR

Förra sommaren gjorde lidentidningens redaktion en utflykt till det närliggande häxmuseet i Kramfors kommun. Eftersom vi vid den här tidningens utgivning närmar oss påsk kan det vara befogat att skänka en tanke till de oskyldiga kvinnor som på grund av tidens vidskepelse fick sätta livet till.

För femton år sedan läste jag boken "Häxornas försvarare" av Jan Guillou. Den är inte någon spänningsroman av den kände författaren utan en faktsäckad bok som behandlar 1600-talets häxprocesser såväl i Sverige som ute i Europa. Senare kom jag att läsa den fiktiva romanen "Vägen mot Bålberget", av författaren Therése Söderlind. Det är en berättelse om kvinnor som beskylldes för att vara häxor och som brändes på bål.

Denna grymma händelse ägde rum i Västernorrland, närmare bestämt i Kramfors kommun där massavrättningen ledde till att var femte kvinna i Torsäkers pastorat mötte döden under en och samma försommardag 1675. Det är Sveriges största dokumenterade civila massavrättning och genomfördes med stöd av gällande lagstiftning.

300 år av häxjakt

Tron på människor som besitter övernaturliga krafter har alltid funnits och kom av kyrkan att betraktas som vidskepelse. Omkring 1400 började häxorna att förknippas med Djävulen och kyrkan lutade sig då mot den gammel-

testamentliga texten i Andra Mosebok 22:18 "En trollkvinna ka du inte låta leva". Häxjakten rullade igång. Den första stora rättsprocessen ägde rum i alpmrådena i södra Schweiz och norra Italien och spred sig sedan över Europa. Av 100 000 häxdomar dömdes 40 000 - 60 000 människor, både män och kvinnor, till döden.

Häxhammaren

Den kanske mest pådrivande faktorn i häxjakten var boken Häxhammaren, Malleus Malificarum, som utgavs 1486 av två katolska munkar, Jacob Sprenger och Heinrich Kramer. Boken sändes de till Kölns universitets teologiska fakultet för att få dess godkännande vilket avlogs. Tvärt om fördömdes den som oetisk och med en demonologi (läran om demoner och ondska) som inte var samstämmig med den katolska läran. Häxhammaren beskriver hur häxeri bedrivs och uppträcks, hur rättegång och förhör ska drivas samt hur häxor ska oskadliggöras. Boken förbjöds av katolska kyrkan 1490 men fick ändå stor spridning genom den nyligen uppfunna tryckpressen och kom i första hand att användas som manual i civila domstolar där de dömande inte visste hur häxprocesser skulle hanteras.

Kloka gummor och gubbar

När Gustav Vasa genomförde den stora kyrkoreduktionen på 1500-telet drogs klostrens egendomar in för att stärka statens finanser. Hos munkarna och nunnorna fanns samlad kunskap om att driva ut sjukdomar med hjälp av örter som odlades i klosterträdgårdarna. I och med övergången till protestantismen försvann kunskaperna som hade byggts upp i de katolska klostren och allmogen hänvisades till kloka gummor och gubbar. Förutom den läkekonst som dessa kunde besitta läste de också besvärjelser över den sjuke, på liknande sätt som munkarna och nunnorna hade läst välsignelser över den hjälpsökande. Då många blev hjälpta undrade man inom kyrkan hur de kloka gummorna och gubbarna kunde ha så goda kunskaper utan att vara i kontakt med onda makter.

I den välkända folkvisan "Uti vår hage..." som nedteknades på Gotland under 1880-talet räknas flera medicinalväxter upp i första versen: liljor, akvileja, rosor, salvia, krusmynta och hjärtansfröjd (citronmeliss) varav flera kom till Sverige genom det katolska klosterväsendets spridning i Norden och som senare användes av kloka gummor och gubbar för att lindra och bota sjukdomar.

Vem var hon?

De som utpekades som häxor i Sverige tillhörde inte gruppen kloka gummor och gubbar. De var istället ofta gifta kvinnor i 50-årsåldern med gott rykte och god ekonomi vars påstådda brott var att ha fört oskyldiga barn till Blåkulla där hon deltagit i sexpartyn med mat och dryck.

Vittnesmål från barn

I Sverige var det ofta barn som vittnade om häxeriet. Första vittnesmålet kom från flickan Gertrud i Älvdalen som vid förhör med pastorn erkände att hon hade varit i Blåkulla, tjuvmjölkat kor, blivit smord med röd salva och åkt genom skorstenen till Satan. Samtidigt angav hon grannpiggen som trollkona vilket blev den tändande gnistan för den svenska häxjakten. Masshysterin spred sig sedan från by till by och nådde slutligen Torsåker där kyrkoherden Johannes Watrangius lät anlita prästen Laurentius Hornaeus med uppdraget att aktivt spåra upp alla häxor i pastoratet - vilket denne utförde med fanatisk nit. De båda gudsmännen såg som sin främsta uppgift att utrota onskan. Många gånger användes barn till den anklagade kvinnan som vittnen och kunde utsättas för olika former av tortyr. Laurentius Hornaeus sonson Jöns Hornaeus beskriver i boken "En sannfärdig berättelse" att Laurentius kunds låtsas dränka barnen i en vak i Ångermanälven för att få dem att framlägga de bekännelser han ville höra.

Domens verkställande

Efter en straffpredikan i Torsåkers kyrka föstes de dömda kvinnorna till avrättningsplatsen som ligger fem kilometer från de tre kyrkorna i socknarna Torsåker, Dal och Ytterlänäs. De dödsdömda tvingades klä av sig nakna innan de fördes till stupstocken där de halshöggs med yxa. Avrättningen skedde nedanför bålet för att blodet från de 71 personerna inte skulle hindra bålet från att ta eld.

1975, 300 år efter den grymma massakern på oskyldiga människor, restes en minnessten vid avrättningsplatsen. Nu finns också ett museum vid Hola folkhögskola i Nyland där häxprocesserna beskrivs i ord och bild.

Juridiskt var inte proceduren med avrättningarna korrekt utförda. Enligt regelverket skulle guvernör Sparre godkänna alla avrättningar

På Bålberget restes en minnessten över massakern som hölls år 1675. Texten lyder: Här brann häxbål 1675. Kvinnor dog män dömdes. Tidens tro drabbar människan.

av häxor i Norrland, vilket aldrig skedde. Efter hand blev flera personer i ledande positioner skeptiska till barnens vittnesmål vilket också framkom 1676 då den femtonåriga Annika Thomsdotter bekände att det hon sagt om Blåkulla och häxor bara varit påhittade.

Påskkärringar

Enligt kristen tradition är påskdagen en glädjens dag då Jesus uppstod från dödsriket efter korsfästelsen. På skärtorsdagen kan vi få besök av barn som klätt ut sig till häxor, går runt i husen och tigger godis. Enligt folktron släpptes alla onda makter fria i samma stund som Jesus blev dömd, vilket skedde på skärtorsdagen. Ordet ”skär” betyder rening och skärtorsdagen sågs som reningens dag.

Att klä ut sig till påskkärring har sitt ursprung i 1600-talets blodiga häxprocesser. Enligt folktron ansågs att Djävulen själv bjöd in häxorna till en stor och vild fest på just skärtorsdagen. Traditionen började i Sveriges sydvästra landsända under 1800-talet första del för att så småningom nå Stockholm kring sekelskiftet 1900.

Påsktraditionerna i modern tid är influerad av gammal folktro och har tillkommit av rädslan för det onda. Som bekant spricker trollen i ljuset, och den tragik och ondska som föregått dagens rara påskkärringar är nu i stort sett borttraderat i det kollektiva minnet.

Text och bild: Eva-Rut Lindberg

Källor: Material från nätet under sökning på häxor, påskkärringar och anknytande ord.

Helen's fot & vax

Behandling av alla fötter och besvär som psoriasis, diabetes, reumatism, nageltrång och liktornar samt förhårdnader, hälsprickor m m men också dig som bara vill ha det lugnt och skönt en stund

Ambulerande medicinsk fotvård

Besöker privatpersoner och gruppboenden och tar emot kunder i min salong på Husåsvägen 14 i Liden

Helen Bergström, medicinsk fotterapeut, medlem i Sveriges Fotterapeuter

Välkommen att beställa tid!

Du kan boka tid på min facebook-sida Helen's fot & vax ringa 072-544 67 77 eller maila helensfotochvax@gmail.com

TRAFIKVERKET

Ta det
lugnt i
trafiken!

Åtgärder för att förbättra framkomligheten i ditt område

Under 2021 gör vi flera satsningar i området Kovland, Indal och Liden för att förbättra framkomligheten och höja trafiksäkerheten. Vi ska åtgärda broar, asfaltera delar av väg 86 och börja ombyggnationen av väg 86 förbi Kovland. Räkna med begränsad framkomlighet.

Först ut är väg 678 mot Myckelsjö i Indal där vi ska byta bron över Suringesbäcken. Bron som byggdes 1940 är utsliten och ska ge plats åt en ny bro. Arbetet beräknas starta i slutet av mars och pågå till mitten/slutet av maj. Under dessa två månader leds trafiken förbi arbetsområdet via en tillfällig väg intill bron.

Sträckan mellan Kävstabron och Bispgården på väg 86 kommer vi att åtgärda med start säsongen 2021. Vi har precis tilldelat Skanska uppdraget. De kommer nu att planera in detta arbete med sina övriga underhållsarbeten. Vi återkommer med mer information närmare byggstart.

Ytterligare en byggstart på väg 86 är en större ombyggnation förbi Kovland. Mellan fyrvägskorsningen och anslutningen mot Änäsparken ska vi bland annat bygga en ny bro över Sättnaån och en ny gång och cykelväg. Vi planerar att inleda arbetena i början av april. Tidvis får trafikanter räkna med kraftigt begränsad framkomlighet och längre restid under byggtiden som vi beräknar pågår fram till hösten 2023.

Väg 86, delen förbi Kovland
trafikverket.se/vag-86-delen-forbi-kovland

Vet du att vi underhåller

- 10 000 mil väg
- ca 15 900 broar
- ca 25 tunnlar
- ca 39 färjeleder

Trafikläget och vägarbeten i Västernorrland
trafikverket.se/trafikinformation-i-vasternorrlands-lan

Den 80 år gamla bron över Suringesbäcken längs väg 678 i Indal ska ersättas med en ny bro under våren. En av flera åtgärder för att förbättra framkomligheten.

RODELBANAN I HAMMARSTRAND VAKNAR TILL LIV IGEN

Sedan i slutet av januari har det jobbats febrilt med att snöröja och bygga upp den anrika Hammarstrands rodelbana. Målet är att få konstbanan i åkbart skick från 300-400 meter.

Rodelbanan väcks ur sin törnrosasömn.

- Även om det har varit aktiviteter vid sidan av banan under 2000-talet har själva konstbanan fört en slumrande tillvaro i nästan två decennier. Men i och med de reserestriktioner vi fått under pandemin så har det tydligt visat att vi måste ha en fungerande konstbana även i Sverige. Och en sådan finns ju redan i Hammarstrand. Tack vare klubbens ordförande Bosse Näsström håller banan ett mycket bra skick, säger Anders Söderberg som är projektledare för bygget.

Det är ett enormt jobb med att bygga upp banan och som om det inte vore nog har vädret inte varit på Hammarstrands rodelklubbs sida. Först ingen snö och plusgrader nästan hela december. Sedan massor av snö och rejäl kyla.

- Man måste tänka positivt så det är ju ganska skönt när det är -22 grader för då slipper man svettas ihjäl när man bygger banan, säger Roberth Klarquist från skeletonlandslaget. Det är otroligt mäktigt att se engagemanget hos personer och klubbar över hela Sverige. Ända sedan i höstas har det kommit folk från Stockholm i söder till Skellefteå i norr för att hjälpa till. Helt ideellt dessutom. Det visar hur stark källksportfamiljen är, fortsätter Roberth.

Tanken är att Hammarstrand på nytt ska bli ett riktigt källksportcentrum. I den gamla konstbanan som härstammar från början av 60-talet går det att åka banrodel, bob och

Enar Nordvik, Anders Söderberg, Stefan Berglund och Mia Renström är delar av ett gällt arbetslag.

skeleton. Bredvid konstbanan går det att åka snowracer och alpinrodel redan nu. - Det är fantastiskt roligt att se banan komma till liv igen. Här finns ju en enorm historia och jag tror att hela källksportvärlden är glad att se att Hammarstrandsbanan är igång igen, säger Bosse Näsström som är Hammarstrands rodelklubbs ordförande.

Text och bild: Roger Strandberg

Fakta Hammarstrands rodelbana

Banan byggdes i början av 1960-talet som en del av ARTA-satsningen i Hammarstrand. Den var ursprungligen 1200 meter lång men allt eftersom utvecklingen gått framåt har den kortats ner på grund av att det går alldeles för fort. Idag går det att bygga den upp till 900 meter. Den har idag 10 kurvor som alla har namn som exempelvis Sunekurvan, Lady, Ole, Dole, Doff, Ding och Dong. Kurvorna är byggda av plank vilket även de flesta rakor är. I slutet av 90-talet byggdes nya raksträckor av betong i den nedre halvan av banan.

Det har arrangerats flera stora mästerskap i rodel i Hammarstrand.

VM: 1967, 1975 och 1981

EM: 1970, 1976, 1978 och 1986

Junior-VM: 1969 och 1980

World Cup: 1978-1985 och 1989

... och en mängd SM-tävlingar. På 90-talet storsatsades det på bob i banan.

Järkvissle Ekogård

Vi har ekologiskt jordbruk med naturbete och är kravgodkända

Bra för korna - bra för klimatet!

Du kan beställa ungnöt styckat och klart: halv, kvart, åttodel

Örjan Rudin och Johan Rudin
Järkvissle 213, 855 99 Liden
070 - 534 93 83
orjan.rudin@jarkvissle.se

KLÄTTRING LÄNGS INDALSÄLVEN

Årets isklättring vid Trappstegsfallet

Indalsälvens säregna natur och topografi skapades när inlandsisen började röra på sig. Det mäktiga islagret slipade ner de mjukare bergarterna och smältvattnet från inlandsisens glaciärer har också bidragit. Kvar finns nu de hårdare bergarterna granit och gnejs till glädje för alla som vill bestiga berg, såväl sommar som vinter..

Indalsälvens dalgång lämpar sig utmärkt för olika typer av klättring. De mest etablerade områdena är Stuguberget som är östersunds-klättrarnas egen hemmaklippa. Där finns vindskydd och berget besöks även av många långväga gästande klättrare. Nästan 100 meter och ett sydvästläge med god klippkvalitet gör den mycket attraktiv. På Storberget i Liden finns en klippa för sportklättring som blivit utvecklad av klättrare från Sundsvall under de senaste åren. Storberget i Liden har sedan slutat av 80-talet varit ett av Sundsvallsklättrarnas hemmaberget för isklättring. Från mitten av 90-talet ökade även antalet långväga besökare, bland annat från Finland. Längs Indalsleden med angränsande dalgångar finns

ett tiotal kända områden för isklättring med lång säsong. Här följer en liten enkel beskrivning av de olika typerna av klättring som idag bedrivs längs Indalsälven.

Bouldering

Klättring på stenblock och låga bergväggar utan rep. En liten kraschpad (mobil liten madrass att landa på vid ett fall), krita och ett par klätterskor är allt som behövs. Ofta nötande på problem av hög teknisk svårighet utan stora risker för att falla så långt.

Traditionell klippklättring

Följer naturliga formationer och sprickor i uppför en bergvägg. Två personer klättrar i

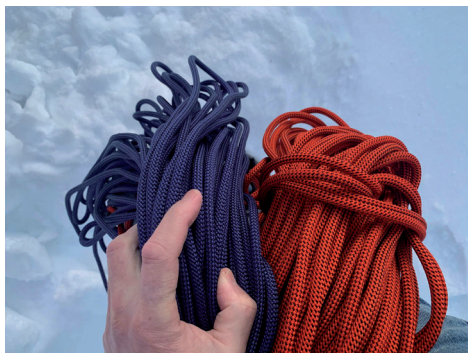
ett replag med ett rep som är dynamiskt och töjer sig vid belastning. Man börjar nerifrån och söker sig upp för kända leder eller för att utforska något nytt. Klättraren som går först klättrar med hjälp av händer och speciella skor med friktionsgummi på sulorna. Med lämpligt avstånd placerar denne kilar och olika säkringsdetaljer i naturliga formationer av berget. Om denne tappar greppet och faller låser säkringsmannen på marken det uppslådade repet. Klättraren faller då den sträcka som är ner till senaste säkring och lika långt till samt de cirka 10 % som repet töjer sig vid belastning. Lossnar säkringen blir det samma manöver med säkringen nedanför. När förste klättraren kommit upp eller repet tagit slut gör denne en standplats bland annat med hjälp av kilar. Med en repbroms fäst i selen tar denne sedan hem repet i takt med att den andre klättraren följer efter och tar ur kilar och säkringar på vägen upp. Utrustningen fördelas på standplatsen och manövern upp-repas sedan i det antal replängder som krävs för att nå toppen.

Sportklättring

Utvecklad från slutet av 80-talet i takt med att svårighetsgraderna ökade. Klättrarna letade sig utanför de naturliga formationerna och tog sig upp med hjälp av riktigt små formationer på de för övrigt släta klippväggar. Då naturliga formationer som sprickor saknas för att placera till exempel kilar så etableras fasta säkringspunkter i berget. Klättringen i replag sker som vid traditionell klättring och den som går först fäster repet med karbiner i skärningspunkterna på vägen upp.

Isklättring

Klättraren tar sig uppåt med hjälp av stegjärn som är fästa på speciella isklätterskor. Vassa taggar framåt och på undersidan för att få fäste i isen. I händerna har man isyxor som drivs in i isen med en svängande rörelse. Sker på samma sätt i replag men den som går först

Ett viktigt val är repen. Ett 60 meters enkelrep fungerar ganska bra på de flesta isar. Ett dubbelrep på 60-70 meter ger bättre säkerhet och möjlighet till långa firningar.

använder i stället isskruvar som drivs in i isen på lämpliga avstånd. Den som kommer efter skruvar ur dessa på vägen upp. Konsekvenserna av ett eventuellt fall är förenat med risk för skador. Vassa taggar på stegjärn och spetsar på isyxor är lätta att skada sig på. Bedömningen av isens kvalitet och hållfasthet på isyxornas planering är avgörande för att kunna klättra.

Möjligheterna till olika former av klättring längs dalgången är mycket goda och vi ser ett ökat intresse för besökare från andra delar av landet. I Liden och byn Stockholm pågår nu arbete för att bygga upp ett bergsportcenter som blir en mötes och informationscentral för klättring och andra branta äventyr längs dalgången och i hela Medelpad. Vi har en ambition att skapa lite bättre tillgänglighet genom att etablera stigar och skyltning i samråd med berörda markägare.

Mats Englund, Bergsportcenter
Stockholm, Åsen, Liden

Information finns på
www.bergsportcenter.se samt konton på
Facebook och Instagram.

Tag gärna kontakt med oss om ni har
funderingar kring klättringen.

HOLMS SOCKEN ANNO 1771

År 1771 publicerades 8 samlingar av beskrivningar över Norrland av den unge vetenskapsmannen Abraham Abrahamson Hülpers. Hans noggranna beskrivningar skulle lovordas från akademierna i Stockholm, och inte undra på det! Han reste flitigt genom de Norrländska socknarna och besökte på sina resor även våra trakter. I tidigare nummer av Lidetidningen har vi redan gått igenom hans beskrivningar av Liden och Indal. Kvar är då Holm, och tro inte att han glömde bort Holm!

Holms nuvarande kyrka byggd 1904. Foto 2004 av Arne Johansson.

Litet och svåråtkomligt

Det var inte helt lätt för Abrahamson att ens ta sig till Holms socken. Han menade att socknen låg avsides och att inga vägar värda namnet hade upprättats dit bort. Sockenborna skulle tjäna på att börja segla mer långsamt med de många vattendragen för att ta sig fram. Socken låg som på en halvö skulle då var mer lättåtkomligt via båt.

Holm var enligt Abrahamson även den minsta socknen i hela Medelpad med sina blygsamma 190 invånare. Befolkning ökade dock (om än i maklig takt). År 1758 hade det bara bott 145 personer i socknen.

Holms tidiga historia

Holm skall ha fått sitt namn från alla de omgivande stora vattendragen. Nybyggarna på 1500-talet gav namn åt bygden. På 1500-talet var det inte fler än 6 bönder som bodde i bygden. De var antagligen av finskt påbrå. Precis som i Indal och Liden hade det varit finnar på plats först. Men när Abrahamson väl kom dit 1771 så kände sig folk inte särskilt ”finska”.

Träkyrkan

År 1771 hade Holm en kyrka av trä, och det var inte helt problemfritt. Under de senaste 200 åren hade kyrkan rivits och byggts om flera gånger. Vid ett tillfälle hade den brunnit ner i samband med ett julfirande. Andra gånger hade den bara blivit trång och förfallen.

Insamlingsstiftelsen

LIDENS BLOMSTERFOND

*Ring 070 - 655 94 93
för information*

*Handelsbanken Liden
Clearingnr 6344
Kontonr 372 621 791*

Din gåva ger glädje i Liden

Abrahamson noterade att gudstjänsterna inte hölls varje söndag utan var fjärde söndag i Holms socken. Undantag var det ju givetvis för allhelgonahelgen, julfirandet och liknande högtidligheter. Holm tillhörde samma pastorat som Indal vid den här tiden.

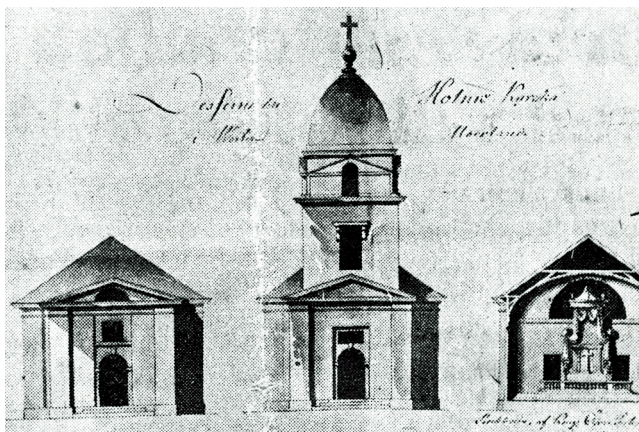
Träarbete och magert jordbruk

I Holm hade skogsarbete större betydelse än i Liden och Indal. De flesta i socknen arbetade med balk- och sparrtillverkning samt brädhandel. Skogen var främsta inkomsten i bygden, då det var svårt att få ihop tillräckligt med goda skördar.

Större delen av socknens mark utgjordes av sjöar. Det var dessutom inte konstigt att det var svårt att få till bra skördar eller ordentligt med bete för boskapsdjuren. Jorden var nämligen näringsfattig i Holm. Abrahamson menade att om de skulle få ordning på jordbruket skulle de krävas en oerhörd arbetsinsats. Till hjälp skulle i alla fall socknens invånare ha så kallade Medelpads-plogar, dvs. plogar som han trodde var de bästa plogarna i Norrland. Tvåa var i hans mening nog Jämtlands-plogarna.

Boskapsskötsel

Trots de dåliga förutsättningarna för lantbruk fanns i socknen 36 hästar, 120 kor, 70 ungnöt, 130 får, 140 getter och 60 grisar. Om man då minns att det bara bodde 190 personer

Föregångaren till Holms nuvarande kyrka var en träkyrka i nyklassisk stil från 1790-talet. Ritningen visar att predikstolen var placerat ovanför altaret, ett inte ovanligt arrangemang i kyrkor från 1700-talet. Bild hämtad ur Jubileumsskriften; Holms kyrka 1904-2004.

i socknen vid den här tiden, kan man i alla fall med moderna ögon tycka att det är rätt mycket djur i alla fall! Till skillnad mot Indal och Liden fanns det fler getter än kor och får. Troligtvis berodde det på att getter är tåligare djur som kunde klara sig med sämre beten.

Holms gamla träkyrka byggdes 1794 och revs 1902, inför bygget av den nuvarande kyrkan. Bild hämtad ur Jubileumsskriften; Holms kyrka 1904-2004. Foto okänd.

Slutord

Mycket mer hade inte Abrahamson att säga om Holm. Att Holmsjön är den största sjön i bygden har nämligen inte förändrats sedan 1771. Fast som ni kanske ser har en hel del annat gjort det. Den unge vetenskapsmannens resa genom Norrland fortsatte men hans kontakt med vårt tingslag slutade här. Kanske kan hans anteckningar och tankar om de gamla socknarna häromkring kasta lite nytt ljus på dessa trakter. Pandemin rasar än och man förväntas stanna hemma, men i det här nya ljuset kanske det inte blir fullt så illa i alla fall! Med lite fantasi och uppmärksamhet kan

en resa efter en alltför välkänd väg bli en tur tillbaka genom historien. Ta bilen från Liden mot Holm och tänk på att det en gång inte fanns en ordentlig väg dit! Fast ja, just i det fallet kanske det inte krävs allt för mycket fantasi... Med tanke vägstandarden idag.

Johan Persson
Åsen i Liden/Uppsala

Innehållet i artikeln är hämtat ur den unika boken om Medelpad av Abraham Abrahamson Hülpers, tryckt 1771.

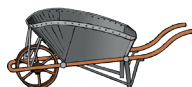
Behöver du hjälp med fastigheten eller trädgården?

JELA ALLSERVICE
hjälp dig med trädgårdsskötsel, trädfällning,
slyröjning, målning och småreparationer

SPAR ANNONSEN!
Du kan behöva vår hjälp förr än du tror!

Kontakta Jonas Jerrefalk 076-828 19 31
Vi har F-skattsedel och ordnar med ROT och RUT

P L B Bygg AB

Kontakta oss för
lediga lägenhet eller
lokaler

060-15 90 40, 070-310 55 12
Peter@plb.se

Ansök om vindpeng för vindparkerna Jenåsen, Kråktorpet och Nylandsbergen

Vindparkerna Jenåsen, Kråktorpet och Nylandsbergen omfattas av en vindpeng som är möjlig för föreningar att söka. Tillsammans genererar de tre vindparkerna en årlig vindpeng om 420 000 kronor och årets utdelning blir den första som omfattar hela summan. Även föreningar som tidigare beviljats vindpeng är välkomna att ansöka.

Välkommen med er ansökan!

Ansökan sker via formulär på Eolus hemsida:
<https://www.eolusvind.com/verksamhet/vindpeng/>
Här finner ni också mer information om syfte och
bakgrund till vindpengen.

Sista ansökningsdag för årets utdelning är 18 april.

Vid frågor vänligen kontakta Eolus kommunikationschef
Johan Hammarqvist på telefon 0720-505911
eller e-post: johan.hammarqvist@eolusvind.com

Patrik, virkesköpare
Liden
tel 0692-220 02

sca.com/skog

Ta ansvar för människor, miljö och ekonomi

Att certifiera sitt skogsbruk är ett enkelt och bra sätt att ta ansvar – idag och för framtida generationer. En skogsbruksplan från SCA är en bra start om du funderar på att certifiera din fastighet.

En av virkesköparna i området är Patrik Sandberg. Ring honom så får du veta mer om nyttan och nöjet med en skogsbruksplan. Din lokala virkesköpare hittar du alltid på sca.com/skog eller i Skogsvinge.

VÅR INDUSTRI I KÄLARNE GÅR FÖR HÖGTRYCK

Kontakta mig så kommer jag och tittar över vilka specialsортiment du har i din skog, samt vilka tjänster jag kan erbjuda dig!

Stefan Maina
070-303 31 66
stefan.maina@rundvirkeskog.se

Följ oss på facebook!

Rundvirke Skog

Pär Hansson
BYGG

- ☐ Nybyggnationer
- ☐ Ombyggnationer
- ☐ Tillbyggnationer

Använd gärna rotavdraget

Pär Hansson, Fullblodsvägen 25, 857 52 Sundsvall, 070-3439750
par@hanssonbygg.se, www.hanssonbygg.se

BAGGBÖLESTENEN

För ungefär 20 år sedan fick jag, som skribent i Lidens Tidning, tips om en märklig minnessten i Baggböle med mycken inhuggen text. Kanske kunde det bli en intressant artikel i framtiden? Men som många tips sparades de i mappar och glömdes tyvärr bort med tiden. Ortsnamnet Baggböle finns på flera platser i Sverige. Mest känd är nog "Baggböleriet" utanför Umeå. Vårt Baggböle ligger längs med riksväg 86, c:a 8 km nordväst om Indals kyrka.

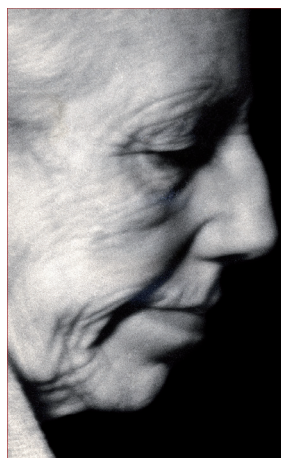
Baggbölestenens baksida 1930.
Foto: okänd.

Baggbölestenens baksida
juli 2020.
Foto: Arne Johansson.

Mossöverväxt minnessten

En dag i juli 2020 mötte jag Sven Magnusson, boende i Nilsböle, som berättade om en märklig sten i Baggböle. Mitt dåliga samvete gjorde sig hastigt påmint, så vi besökte minnesstenen tillsammans. Stenen är ett stort granitblock (ca. 170 cm högt) med slät fram- respektive baksida. Döm om min förvåning när det visade sig vara omöjligt att tyda inskriptionen på båda sidorna. Jag fotade besviket den mossöverväxta stenen.

RETROREPRO

Restaurerar och reproducerar dina fotografier
– både analoga och digitala –
till valfri storlek, utan att påverka originalet!

Tfn: 072-870 77 92

E-post: info@retrorepro.se Webb: retrorepro.se

Välkommen!

RetroRepro/Maud Herkules, Västerede, Bispgården

Bevara din fotoskatt!

Eftersom den med stor sannolikhet är ett fornminne får man inte göra någon åverkan, som tex. borsta eller tvätta den. För 20 år sedan gick det kanske lättare att tyda budskapet, men nu hade naturen börjat sluta sig kring stenen.

Invigning 1930

Efterforskning var nu enda metoden för att lösa gåtan. Lyckan var verkligen på min sida. Jag sprang i Birsta, av en slump, ihop med Patrick Glamsjö, boende i Baggböle. Han hade sparat texten från ett reportage i Sundsvalls-Posten, från en arkeologisk expedition, i samband med invigningen av minnesstenen år 1930 (för 90 år sedan). Nu kan vi därför ordagrant ta del av den intressanta historien från förr.

Odödlighet

Minnesstenen står i ett område av gammal bosättning med rester av husgrunder. Innan man skaffar ett stort stenblock, fraktar det till sin uppställningsplats, bestämmer vad som skall stå på båda sidorna, skaffar en stenhuggare/om man inte är det själv, ser till att de ca. 100 orden (med drygt 400 bokstäverna/tecknen) blir inhuggna, och är villig att betala för hela projektet – då måste man älska sin hembygd. Det är ett oförgämligt bevis på en bondes kärlek till sin gamla by och en strävan till odödlighet för by och boende.

Arne Johansson
Järkvissele

MINNES
STEN
ÖVER BYNS FÖRSTA
KÄNDA BOPLATS
SAMT ELDSOLYCKAN
I NOV. 1749 DÅ 94
ÅRIGE F.D.ÄGAREN
NILS OLSSON
BLEF SÅ ILLA BRÄNDT
ATT HAN SENARE
DÄRAF AFLED.
ÅR 1930
RESTES STENEN
AF ÄTTLINGAR
JON ANDERSSON
OCH MAKAN KRISTINA
SAMT SÖNER EMIL
JONAS. BROR. ERIK

BYN ÄRAF
KRONOSKATTE
NATUR 29/48 DELS
MANTAL OCH
ÄGES HELT AF FEM
SJELF ÄGANDE BÖN-
DER EN SJELF ÄGAN-
DE TORPARE
BYNS FOLKMÄNGD
55 PERSONER DERA
F 9 I TJENST FRÅN
ANDRA ORTER
STENEN RESTES UNDER
GUSTAFV. TES TID
SAMT KYRKOHERDE
W. WALLBERG
OCH LANDSFISKAL
SIMON HEDLUND

HAMMARSTRANDS BEGRAVNINGSBYRÅ

**Vi finns bara några mil bort och
utför alla tjänster i samband
med dödsfallet**

**All service inför kyrklig
begravning
Borgerlig begravningsofficiant
Transporter
Minnesstunder
Bouppteckningar
Auktioner**

**Vi har jour dygnet runt
0696-105 08**

Per Bergvall & Co

NOTVARP PÅ ÖN SOM FÖRSVANN

Notvarp var en fiskemetod som förr användes flitigt längs Indalsälven. Fisket förekommer ännu idag nedanför Bergeforsens kraftverk och där går det att under vissa tider ta del av hur det går till.

Indalsälven har genom århundradena på många sätt gjort det möjligt för människor att färdas och bo längs dalen. Vattnet ger numera elektricitet men som energikälla har användningen skiftat genom tiderna. Älven har drivit sågar, kvarnar, hammare och forslat timmer men också försett innevånarna med mat genom ett omfattande fiske. Genom vattenkraftens utbyggnad har det begränsats betydligt.

Laxen går nu inte längre än till Bergeforsen. Förr bedrevs fisket längs hela Indalsälven men i stort finns bara minnen och berättelser kvar, förutom en del fritidsfiske. Sundsvallsbon Rune Lind med rötterna i Liden, har gett oss möjligheten att genom hans far Olle Linds berättelse, skriven i åttioårsåldern, få ta del av hur det kunde gå till att förbereda för notvarpen på den numera försvunna Annasön. Efter vattenregleringen dränktes den 1955. Här följer hans berättelse:

Notvarp på Annasön

Annasön var ett gammalt notvarp, som inte använts på många år, på grund av att stora stenar följt med isen och även blivit framgrävda på vårarna när de stora isflaken gick i botten och gjorde djupa fåror ända in mot stränderna. Strömmen var mycket kraftig, i synnerhet på övre delen av ön där älven var som smalast. Ordet ö är överdrivet då det bara under högvatten var en realitet. I vanliga fall kunde man gå torrskodd från nordvästra delen av ön, vilket inträffade i början av juli månad.

Artikelförfattaren Olle Lind andre från vänster.

Mycket sten

I ungdomligt oförstånd började vi (Olle och Nils Backlund) rengöra botten från sten på sensommaren 1943. Vi gjorde en not av kätting ca 50 cm hög och 20 meter lång. Kättingen satte vi diagonalt mellan en grövre kätting, som höll att spela i, och ett hamprep i övre ändan. Därefter gjorde vi en not av vekare rep som vi fäste stora flöten av trä och kork i, så att noten gick att ro ut.

Många stenar såg vi från land men oftast rodde vi ut en vanlig not och fäste med den och därefter sattes ”stennoten”. Om det då fastnat riktigt på stenen drogs telnarna ihop och spelet kopplades till och indragningen började. Hade vi tur så följde stenen med ända in till land. Men många gånger lossnade noten och då var det bara att börja om igen. Det var ett tålamsprövande arbete men det kändes som en seger varje gång en sten åkte i land.

Ibland hade vi en häst på land som drog in stenarna. Detta gick mycket snabbare än att använda spelet. Vi tog upp stenar som var på en kubikmeter och vägde ca två ton.

Utläggning av not. Olle Lind stående i båten.

Från vänster Olle Näslund, Hilding Lindblom, Erik Näslund och Olle Lind.

Uppdragning av noten.

Till vår hjälp hade vi också hemmagjorda vattenkikare cirka en meter långa och i regel tillverkade av trä runt en glasruta, omsorgsfullt tätad med kitt och fett. Tätningen var det viktigaste då det blev kraftigt tryck underifrån när man sänkte kikaren under vattenytan. Detta gjordes från båt och kunde inte göras i den värsta strömmen då man inte orkade hålla båten. Båten hölls mot strömmen och mannen med kikaren låg längst bak och dirigerade roddaren.

Att säkra noten

Man såg då tydligt hur noten satt fast på stenen och om djupet inte var för stort, kunde bottenkättingen tryckas under stenen, så att noten satt säkrare.

När varpet var någorlunda rent drog vi med den rätta noten och de gånger vi inte fastnade fick vi en och annan lax. Man kunde många gånger klara stenarna om noten sattes "stritt" dvs med större hastighet, då halkade den över stenarna.

Dragningen

Själva dragningen tillgick så att man lade upp noten på ett bord, som fanns längst bak i båten. Sedan drogs båten längst upp på ön, där stannade två man på stranden med "landrepet", som var fäst i noten och i båten fanns två man, varav en var roddare och den andre

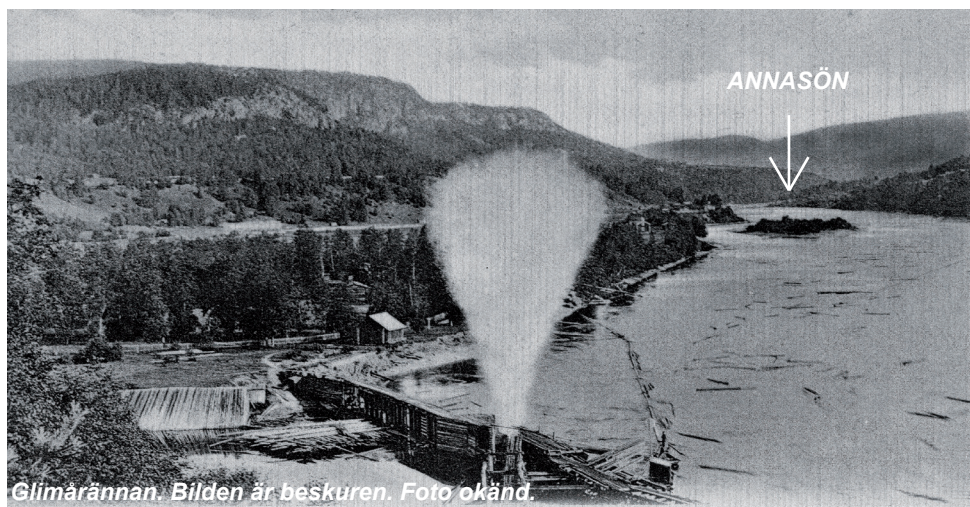
passade så att noten gick ut ordentligt. Notens roddes ut i en båge och därefter in mot land med "sjörepet". Därefter började indragningen av noten samtidigt som man förflyttade sig nedströms och slutligen drog in noten på södra delen av ön. Då var också "Landkarlarna" nere. Noten var då en stor ögla som drogs in i bakvattnet under ön.

Noten som var ca 120 meter och fem meter djup bildade formen av en hästsko vid indragningen. De gånger vi fick fisk såg vi dem i "Skäckan" och då blev det genast intressantare. Sedan fisken räknats och det gick i regel ganska fort, drogs sjörepet in i båten och noten till bordet och så var vi klara för nästa varp.

Vi fick inte dra mer än ett varp varannan timme, ty fisken skulle ha möjlighet att gå förbi så att andra notlag längre upp i älven skulle ha samma fångstmöjligheter. Vi gjorde nog inte stora ingrepp i beståndet.

Notstuga

Första åren hade vi inte någon notstuga, vilket var ganska olustigt när det någon enstaka gång regnade men så rev vi en gammal stuga på södra sidan av älven och byggde upp den på ön. Vi hade öppenspis och det var verkligen trivsamt där.

Glimårännen. Bilden är beskuren. Foto okänd.

Det fanns fortfarande stenar kvar, som vi inte klarade av att ta upp, så på hösten 1946 lejde vi en dykare från Stadsforsen och han klarade de flesta som var kvar. Det var flera notlag i närheten som anlidade honom.

Vi lånade en färja som utrustningen fick plats på och förankrade den ovanför stenarna. Det var ute i den värsta strömmen så det var stora problem med förberedelserna men konstigt nog klarade vi det. Dykaren hette Allan Forsström och var en pratglad människa.

Olle Lind

Kommentar av Rune Lind

Olle Lind (1920-2002) föddes i byn Märregård (Liden) och blev orten trogen hela sitt liv. Han flyttade 1953 till ett hus som är lätt att hitta igen och det på grund av det kraftigt sluttande taket. Likheten med ett skraddarstrykjärn är inte långt borta, men så var det också en skraddare som uppförde huset. Huset ligger på gränsen mellan Märregård och Byn.

Olle var med om att anlägga vattentuben från Oxsjön till Sillre kraftverk, nuvarande Lidenbron och Järkvissle kraftverk. Indalsälven har verkligen varit en källa till hans försörjning.

Han jobbade från början av 60-talet fram till pensioneringen på Statens Vägverk i Liden.

Fiskerätten i Indalsälven i Unäsens by hade Gustav Olsson. Hösten 1946 upprättades ett arrende-kontrakt gällande i högst 10 år mellan fiskerättsinnehavaren och Olle Lind och Nils Backlund till en årlig kostnad av 135 kr. Anledningen till den relativt korta arrendetiden är förmodligen att byggandet av Bergforsens kraftverk aktualiserats. Fisket på ön pågick fram till dess att dämningen genomfördes 1955.

Jag kommer ihåg att Alf Norman med sin "Grälle" hämtade en lada strax innan vattnet släpptes på. Två pojkar, som inte var fyllda 6 år, Bert-Olof Norman och jag var med på denna transport.

Annasön låg cirka 500 meter nedströms Lidenbron mot "södra" sidan av älven. Ön ses på de flesta kort som tagits från Vättaberget före dämningen 1955.

Nils Backlund bildade efter några år ett eget varp, tillsammans med Kjell Åsell. Varpet låg i anslutning till Lidenbron.

Kostnadsfri
juridisk
behovsanalys

Testamente gav mig trygghet

Vi hjälper dig att se över familjejuridiken och upprättande av nödvändiga juridiska handlingar. Vi erbjuder dig just nu en kostnadsfri juridisk behovsanalys där vi går igenom just dina behov.

Ring oss idag så ser vi över dina behov!

Ewa Öhrn, jurist
060-67 88 19
ewa.ohrn@ludvig.se

Anna Grafström, juristsekreterare
060-67 88 02
anna.grafstrom@ludvig.se

Erbjudandet gäller t.o.m. 2021-05-31

ROLF LIDBERG OCH ENTRECÔTE

Om artister finns det många berättelser och deras matvanor, på olika krogar. Kanske har detta att göra med kreativitet. Matlagning är en skapande process i sig men kanske är det svårt att blanda olika idéer, särskilt om det inte finns tillgång till ett kök. Det kan finnas många förklaringar, att träffa människor kan vara en anledning till restaurangbesök. Kring vår folkkäre målare, botaniker och mångsysslare finns det många berättelser. Här följer en personlig upplevelse av Rolf Lidberg och mat.

Macken vid Alnöbron med det finurliga namnet FÄRDHUS. Lena Krook arrenderade restaurangen under åren 1973 – 76 med Rolf Lidberg som stamgäst. Foto: okänd.

Jag heter Lena Krook (född Bäcklund, 1947) i Övertänger, Enviken, Dalarna. Under åren 1973 - 1976, arrenderade jag ensam en liten restaurang på Alnön utanför Sundsvall. Den låg på vänster sida om brofästet. Det var en BP - mack då, (idag Cirkel K). Bara mack (endast bensin med tillbehör) plus Lenas Restaurang och Kiosk, 42 platser och uteservering. Den stora skylten på taket, med det finurliga namnet – FÄRDHUS – var ett välkänt matställe. Bröderna Öhlén på Alnön ägde nog alltsammans.

Rolf – en flitig matgäst

Botanikern och trollmålaren Rolf Lidberg (1930 – 2005) var en flitig matgäst. Han jobbade mycket (botaniserade) på Alnön, för där fanns en spännande flora på vulkanön. Jag

tror att Rolf skrev på en bok? Han satt med sitt anteckningsblock och ritade och skrev. Ofta ritade han fina orkidéer på servetterna. Jag har ångrat många gånger att jag inte sparade dem.

Satt på samma plats

Rolf var mycket trevlig och intelligent. Han kunde tala flera olika språk, och berättade ibland om sina resor direkt ur minnet och om nya växter som han hade hittat. "En gång fick jag en orkidé uppkallad efter mig". Rolf var jordnära, gillade växter och stenar på vulkanön. Han kunde sitta i 3 - 4 timmar och skriva och rita. Det var ingen som tog någon notis om att det var Rolf Lidberg. Han satt alltid på samma plats i ett hörn lite för sig själv på eftermiddagarna.

Artikelförfattaren Lena Krook (t. vä.) och Roflsamlaren Lilian Ohls. Foto 2019 i Bergsåker av Arne Andersson, Enviken.

Rolf Lidberg. Foto vid Trollnatta år 2002 av Arne Andersson, Enviken.

Entrecôte

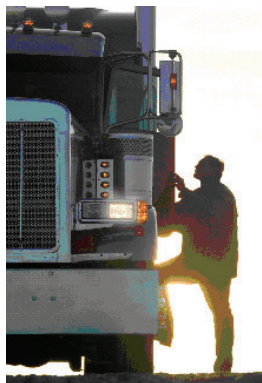
Min tidigare man styckade allt själv från grunden i sin restaurang i Sundsvall. Han styckade 180 grams entrecôte i vanliga fall. Något större åt Rolf, så att de kunde bankas ut och bli ännu större. Rolfs favoriträtt var min tillagade entrecôte med persiljesmör och bearnaisesås. Entrecôte skulle stekas på stekhäll på ett speciellt sätt. Västekt på utsidan men röd inuti, alltid stekt potatis till. Ingen annan än jag vågade steka entrecôte åt Rolf. Han sköljde ner med ett par mellanöl (ibland flera).

”Glömmer aldrig din entrecôte”

Flera år senare gick jag och min pappa till Trollska Galleriet på Nybrogatan 5. Pappa skulle köpa den välkända trollalmanackan. Där satt Rolf och han kände igen mig sedan tiden på macken FÄRD SHUS. ”Var jag än reser i världen kommer jag aldrig att glömma Din entrecôte !!!!”.

Lena Krook, Bergsåker

PS. Direkt från minnet nedskrivet kl. 23.05 i början av augusti 2020 av mig Lena Krook, i Bergsåker, Sundsvall. Inspirationen fick jag av vännen och Roflsamlaren Lilian Ohls i Enviken. DS.

YTTERBOMS
TRAFIK AB

070-666 74 91 060-928 28

● Lastväxlare ● Maskintransporter
● Kranbilar ● Containeruthyrning

KONSTNÄREN FRÅN ETT NERBRUNNET TRÄHUS I SUNDSVALL

Att en av Sveriges mest kända konstnärer, Sigrid Hjertén, föddes i ett trähus i Sundsvall den 27 oktober 1885 kan det nog vara ganska många i vårt land som inte vet om eller tänker på. I vår serie om Sundsvallskonstnärer är det nu hennes tur.

Hemlös blev hon, liksom sina föräldrar, i den stora stadsbranden 1888. Som dotter till vice häradshövding Svante Hjertén och hans hustru Maria Rahm kunde de förmodligen ändå ganska snart få tak över sina huvuden. Det blev boenden i Matfors, Näs och tre år i Silje, i närheten av nuvarande riksväg 86.

Ragnar Östberg

Modern avled tidigt i tuberkulos och Svante Hjertén gifte snart om sig med Tora Östberg som tjänstgjorde som hushållerska i familjen. Den nya hustrun var syster till arkitekten Ragnar Östberg. Han har ritat många kända byggnader såsom Stockholms stadshus och Sjöhistoriska museet i Stockholm samt även Sveateatern i Sundsvall, för att nämna några. År 1896 gick flyttlasset för Sigrid och hennes familj till huvudstaden och ett helt annat liv. En dramatisk början för den unga flickan, på ett spännande, omväxlande och delvis tragiskt konstnärskap.

Högre Konstindustriella skolan

I Stockholm började Sigrid sin utbildning med några år på Statens Normalskola för flickor, vilken hon avslutade 1902. Sedan följde en period med handelsutbildning i Sundsvall. Uppenbarligen uppmärksammade dock morbror Ragnar att hon hade konstnärlig begåvning så han uppmuntrade henne att söka in på Konstfack eller som det då hette: Högre Konstindustriella skolan. Efter den förberedande kursen antogs hon år 1905 till textillinjen och tog 1908 teckningslärarexamen. Sedan följde en

Den röda trähästen.

period av studier i bland annat växtfärgning och en åtminstone tänkt kurs i gobelängväveri i London. För detta ändamål fick hon, i alla fall, motta ett stipendium.

Konstindustriutställningen och Isaac Grünewald

Så fick hon arbete på Svensk konstslöjd och tillfälle att ställa ut några av sina verk på Konstindustriutställningen i Stockholm 1909. Detta var hennes debut som konstnär, och hon presenterade textila verk. Här mötte hon för första gången någon som skulle komma att ha stort inflytande på både hennes liv och konstnärskap, nämligen blivande maken Isaac Grünewald. De kom att bli ett av Sveriges mest kända konstnärspär.

Henri Matisse

1910 gick Sigrid i lära hos Henri Matisse i Paris. Hon hade nu övergått till måleri och dominerades av den framväxande expressionismen, där de inre känslorna och föreställningarna tar

sig uttryck genom exempelvis starka färger och förändrade, uttrycksfulla former.

Liljevalchs

1918 hölls den stora utställningen om expressivismen på Liljevalchs konsthall i Stockholm. Den större delen av utställningen ägnades åt Isaac Grünewald, men både Sigrid Hjertén och Leander Engström, en annan av "De åtta", en konstnärsgrupp som bildades 1911 och som både Sigrid och Isaac tillhörde, var representerade. Utställningen mottogs inte väl bland kritikerna men detta är nog värt en egen artikel.

I skuggan

Det har genom åren spekulerats mycket kring huruvida Sigrid stod i skuggan av sin berömde man Isaac. Faktum är att även om han hade fler separatutställningar så låg hon inte så väldigt lång efter. Det är dock tydligt att hon drabbades av den smutskastningskampanj som Isaac Grünewald under lång tid var utsatt för.

Genombrott

Genom två separata utställningar åren 1935 och 36 i Göteborg respektive Stockholm kom hennes verkliga genombrott. Hon kom efter detta att betraktas som en konstnär på egna ben. Numera anses hon vara en av de viktigaste bland de svenska modernisterna och som mycket djärv i den tid hon levde i. I sitt måleri är hon att betrakta som framför allt kolorist.

Stark, målinriktad och begåvad

Sigrid Hjertén var en stark, målinriktad och begåvad kvinna men med mörka depressioner att brottas med, som det verkar vara för en del kreativa människor. Kanske var hon också extra tyngd av sin tids kvinnosyn. Mot slutet av Sigrids liv blir måleriet alltmer kraftfullt och intensivt eller kanske frenetiskt. Från och med 1936 upphör hennes produktion helt och hon går alltmer in i sin psykiska sjukdom. 1937 går

paret Isaac och Sigrid skilda vägar.

Sigrid Hjertén avled den 24 mars 1948 i sviterna av en lobotomi. Hon är begravad på Skogös kapells kyrkogård i Saltsjöbaden utanför Stockholm.

Sigrid Hjertén.
(Foto okänd)

André
Elévé-Courant

Ateljéinterör 1916.

EFTERLYSNING

Bilder till LEA-projektet

LEA - Lokal Ekonomisk Analys genomförs med stöd från Coompanjon.

Vi arbetar med att ta fram en broschyr om lidenbygden som berör områdena med postnummer 855 98 och 855 99.

Har du bilder som du vill dela med dig av till ett collage som visar vad som finns i vår vackra bygd kan du skicka dem till info@nordvastra.com

Bilderna måste ha upplösning 300 dpi och vi behöver dem senast 15 april.

- Grävning för grunder
- Vatten och avlopp
- Dränering
- Snöröjning och sandning
- Klippning vägar
- Matjordsförsäljning

Niclas 073-044 79 42

Lasse 070-647 15 07